

VÝROČÍ

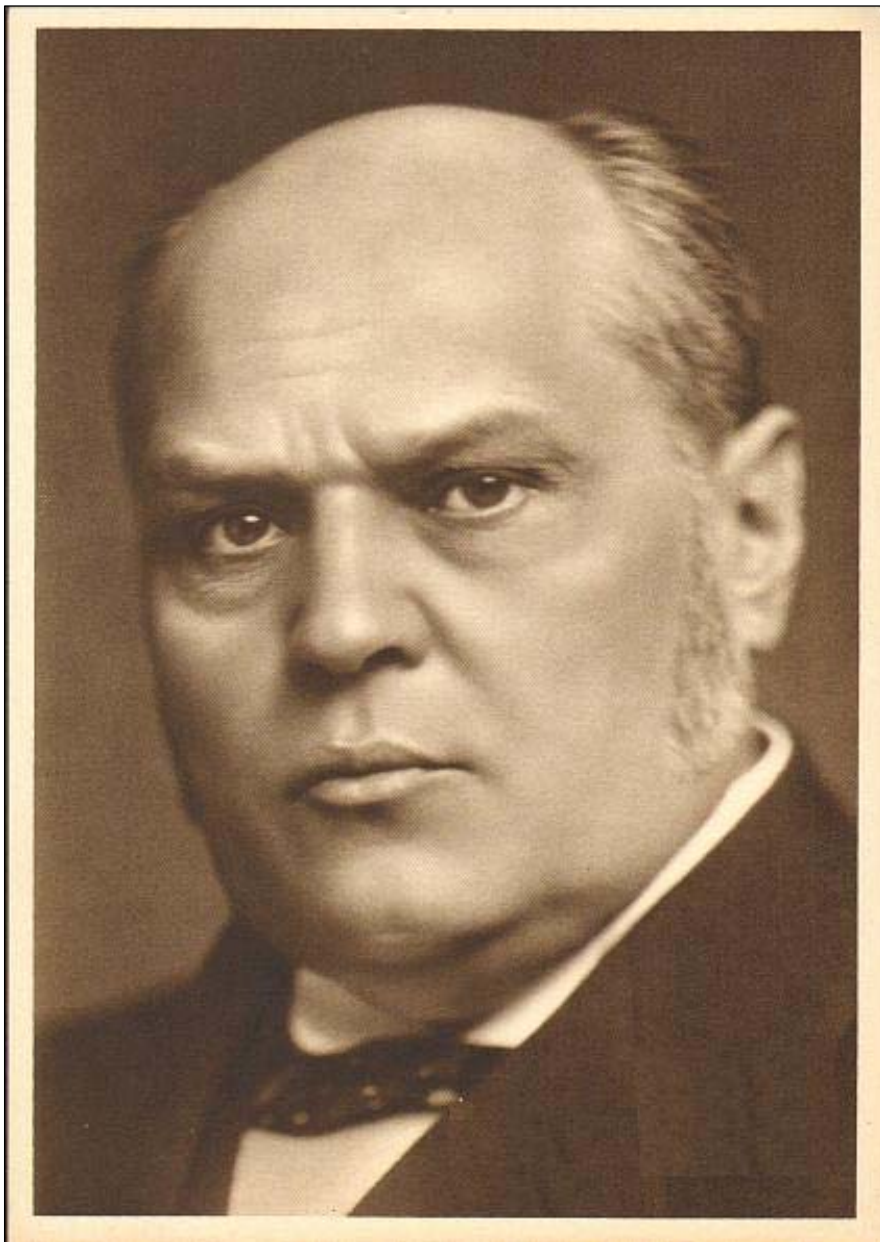
Dlouhou dobu jsem si lámal hlavu jaké významné výročí v dubnu připomenout. Zda den letectví a kosmonautiky na paměť prvního letu člověka do vesmíru nebo zda využít jiných světových výročí. Vždyť duben jich má hned několik. Dvacátého je mezinárodní den svobody tisku, o tři dny později světový den knihy a vydavatelských práv, 26. dubna pak světový den duševního vlastnictví a o den později světový den grafiky.

To vše vlastně souvisí s cennými papíry a naší historií. Svoboda tisku úzce souvisí se svobodou projevu a také podnikání a tedy i s vydáváním akcí. Den vydavatelských práv a jejich stále častější porušování, stejně tak jako i duševního vlastnictví vede opět k našim papírům a musím konstatovat, že i MCP se již potkalo minulý rok s nelegálním šířením reprodukcí exponátů a porušením našich práv. I téma světového dne grafiky je vlastně skvělou příležitostí jak zhodnotit cenné papíry.

V duchu přecházejících úvodníků mě však vytanulo na mysl jiné výročí. Jde o datum 15. dubna 1873. V tento den se na velkostatku v Hostivaři u Prahy narodil Dr. h. c. Antonín Švehla.

Již od svých jinošských let se věnoval politice, ale také hospodaření a ve svých 27 letech převzal otcův velkostatek. Začal působit ve Sdružení českých zemědělců, spoluzaložil časopis Venkov a vstoupil též do politiky jako poslanec českého zemského sněmu člen Agrární strany. Byl jedním z mužů Maffie a představitelem odboje. V létě 1918 se stal předsedou Národního výboru a byl v hlavní pětičlenné skupině mužů 28. října, kteří stáli v čele vyhlášení nového státu. Jako několika násobný ministr vnitra byl vyhlášený mistr kompromisů a jeho rozvážnost dovedla urovnat celou řadu politických výbuchů, které by mohly znamenat i rozvrat republiky v jejích prvních letech. Byl trojnásobným předsedou vlády a později nominován na prezidenta republiky. On však tuto roli odmítl a podpořil Masaryka. Z vážných zdravotních důvodů se stáhl v roce 1929 z politického života a zemřel 12. prosince 1933. Jeho velikou osobnost nedokázal překročit žádný politik první republiky a obávám se, že ani nikdo ze současných politiků.

Praha, 26.4.2010

nahoře
Portrét předsedy vlády Republiky Československé dr. h.c. Antonína Švehly, asi 1922

dole
T1974 - pohlednice velkostatku předsedy vlády Dr. Antonína Švehly v Hostivaři. Hostivařský statek Švehlů patřil k největším v širém okolí. Kolem r. 1928

JE LIBO ETERNIT NEBO VĚČNOST ?

Na tuto otázku by se dalo odpovědět obojím způsobem a pokaždé by byl výsledek stejný. Alespoň tak chválí Eternit reklamní materiály výrobců. Název Eternit pochází od latinského slova aeternitas – věčný. Pravdou je, že nově vyvinutá hmota eternit má opravdu dlouhodobou životnost.

Ale začněme jako vždy od začátku. Vynálezce Eternitu Ludwig Hatschek se narodil 9. října 1856 v Těšeticích u Olomouce kde žil s rodiči do svých deseti let a poté se jeho otec přestěhoval do Lince, kde jeho otec převzal místní pivovar a sladovnu a později se stal jeho majitelem. Po absolvování obchodní školy v Linci vystudoval ještě pivovarskou školu ve Weihenstephanu nedaleko Mnichova a poté nastoupil do otcova pivovaru. V roce 1891 došlo k zahájení přeměny pivovaru v akciovou společnost Linzer Actienbrauerei und Malzfabrik kdy zakcionováním pivovaru prodal starý Hatschek svojí firmu. Při té příležitosti obdržel Ludwig od otce 100.000 zl.

Hatschek se následně vydal do světa hledat nové pole své působnosti, které spatřil ve stavebních hmotách. Mezitím jeho žena Rosa, která pocházela z rodiny bankéře Würzburga našla v Horním Rakousku nepoužívanou papírnu v obci Schöndorf u Vöcklabrucku.

Zde v roce 1893 založil svojí firmu Ludwig Hatschek Vöcklabruck. Papírnu přebudoval na továrnu na stavební zboží, nakoupil stroje na úpravu azbestu a na jeho tzv. dopřádání a současně začal sám experimentovat s kombinací několika dalších látek. Velmi nadějná je kombinace Portlandského cementu, který ve spojení s azbestem získává ideální vlastnosti. Výsledkem bylo, že si v roce 1900 nechává patentovat novou nehořlavou střešní krytinu z asbesto-cementu a na tento výrobek získává v roce 1901 patent. Nově patentovaný materiál je tvořen z 90% cementem a z 10% vlákný azbestu spojené pomocí kartonážního stroje s vodou. Výsledkem je nehořlavá hmota s nízkou hmotností vhodná nejen pro střešní krytiny. V té době se však ještě nevědělo o škodlivosti azbestu na lidské zdraví. Výrobek získává jméno Eternit a jeho úspěch je natolik velký,

že změnil i název celé firmy. Od roku 1903 dochází k úpravě názvu na Eternit-Werke Ludwig Hatschek. Kromě střešní krytiny vyrábí továrna např. trubky a obrubníky. Vzhledem ke stávající poptávce postavila společnost v roce 1908 cementárnu v Pinsdorfu. To už však závod roste a zaměstnává přes 400 dělníků. Energii vyrábí vlastní vodní elektrárna o výkonu 150 HP a další elektromotory o výkonu 200 HP. Krom toho byla přikoupena továrna v maďarském Nyergesújfalu s dalšími 300 dělníky a v Gmunder Portlandzementfabrik s 250 dělníky. Firma vlastní vápenku v Ebensee, slínovcový lom v Pinsdorf u Gmundu a obchodní kanceláře ve Vídni a Budapešti. V roce 1902 byla poskytnuta první licence. Získal jí švýcarský obchodník a podnikatel Alois Steinmann a o rok později založil firmu Schweizerische Eternitwerke AG v Niederrudenu. V roce 1904 otevřela tato společnost druhou výrobní linku. Obě společnosti vyvázejí Eternit do celého světa a to nejen jako střešní krytinu, ale i jako fasádní obklady. Příkladem je např. královský palác v Bangkoku.

Hatschkova firma pak dále vyráběla z tohoto materiálu např. květináče. Používání Eternitu však naráželo na odpor řady architektů, ale přesto si prorazil svojí cestu zejména na rodinné domky. Ludwig Hatschek postupně předával vedení firmy svému synovi Hansovi a po delší nemoci umírá 15. července 1914 v Linci. Pro firmu však nastupuje složitě období nejen tím, že řada dělníků musí nastoupit vojenskou službu. Hlavní ložiska azbestu se nacházejí v USA, Austrálii, Indii a Jižní Africe, takže téměř veškerá výroba v Evropě je závislá na dovozu. Vypuknutím světové války se omezuje velmi značně jakýkoli dovoz, zejména je pak zcela přerušen dovoz mezi nepřátelskými státy.

Hatschek zlepšil též řadu strojů pro výrobu Eternitu a to jak pro výrobu základní směsi, tak na jeho řezání a tvarování. Hatschkovy stroje rovněž dobývají svět.

Blíží se konec války a rozpad monarchie. Vznikem Československa vznikla řada problémů nejen našim firmám, ale i zahraničním. České firmy zvyklé na obchodování v rámci dunajské monarchie začaly narážet na nové celní bariéry a stejně i zahraniční firmy k nám. Navíc řada firem podnikajících na našem území musela československé závody nostrifikovat, aby zde také odváděla své daně. Rakouská společnost Eternit zde neměla

svojí továrnu, ale řadu zákazníků, kteří v poválečném stavebním dění chtěli Eternit, ten však byl cenově příliš drahý nejen díky celním poplatkům, ale i díky téměř monopolnímu postavení firmy na trhu a tedy určování ceny zboží monopolem.

V Častolovicích u Kostelce nad Orlicí se našla skupina podnikatelů, kteří našli cestu a zaplnili tak mezeru na trhu. Jejich počátky byly trochu odlišné od Hatschka. V roce 1904 založil August Kummer a Karel Zöllner firmu na zpracování dehtu pod názvem Chemická továrna dehtových výrobků Kummer & Zöllner, společnost s ručením omezeným s kapitálem 100.000 K. Továrna vznikla jako druhotná výroba odpadu z rafinerie parafinu a minerálních olejů firmy David Fanto a spol. založené v roce 1889 v Pardubicích, odkud dovážela základní suroviny.

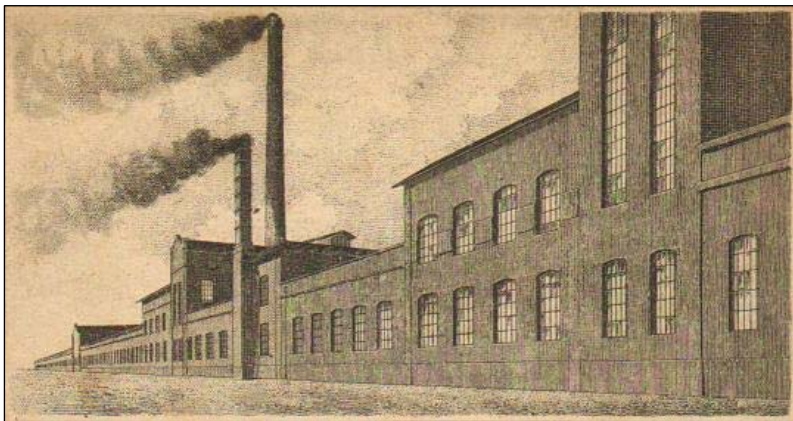
Společnost především destilovala a rafinovala dehet a pryskyřice pro další výrobu různých izolačních lepenek, asfaltu apod. Podobně jako jiné firmy, měla častolovická chemická továrna problém během světové války jak s dodávkami tak personálem a často přišla do střetu s vojenskou správou.

V roce 1920 začal v ČSR platit zákon o stavebním ruchu, podporující novou a moderní výstavbu. Poválečný stavební průmysl potřeboval celou řadu moderních materiálů, ale mělo jít především o levné

Eternit

zboží a drahý dovoz s řadou celních omezení blokoval materiály, které se však daly i u nás poměrně laciněji vyrobit. Iniciativy se ujala filiálka České banky v Hradci Králové, která provedla celou transakci. Nejprve došlo k založení nové akciové společnosti „ETERNITAS, akciové továrny dehtových výrobků a krycích hmot v Hradci Králové“. K jejímu založení došlo 9. ledna 1921 s počátečním kapitálem 2.500.000 Kč rozděleným na 6.250 akcií po 400 Kč. Společnost převzala závod v Častolovicích od stávající společnosti, která následně zanikla.

< Továrna Eternitas v Častolovicích v roce 1923
v První emise akcií vydaná 1.7.1922 na 400 Kč.

Podle stanov měla firma destilovat a rafinovat dehet a pryskyřice, vyrábět asfalt a asfaltovou lepenku, isolační desky a dehtové oleje, umělé krytiny a provádět stavby včetně pokrývačských prací. Eternitas byl zapsán do obchodního rejstříku 12. února 1921. Firma zakoupila stejné stroje dodávané zahraničními strojírnami firmě Ludwig Hatschek. Jak uváděl reklamní materiál firmy, stalo se tak z důvodu národní povinnosti vymanit se v jednotlivých výrobních odvětvích z cizího područí. Je tedy zřejmé, že nebyla s rakouskou firmou uzavřena žádná licenční smlouva. Jak se dále uvádí v materiálech firmy, není dnes žádného důvodu k monopolnímu postavení, které není odůvodněno nějaké zvláštní složení výrobku, které by mělo mít privilegované postavení na trhu za vyšší cenu. Hlavní podstatou je způsob výroby na tzv. strojích papírového systému a a jelikož jest tento způsob výroby dnes úplně volný, dosáhla firma Eternitas navíc svým dalším zdokonalením předválečné kvality tohoto výrobku a dnes se již plně vyrovná firmě Eternit.

Tak vznikla výroba eternitu v Československu. Společnost Eternitas se na trhu zavedla velmi brzy a dobře např. i tím, že prováděla vyškolení pokrývačských mistrů zdarma. V důsledku toho se snížili stížnosti a reklamace na stavební práce v tomto oboru o 90%.

Firma zaměstnávala v průměru 150 dělníků a kromě břidlicových desek vyráběla firma i nadále produkty z minerálních olejů jako Benzol, Carbolineum a podlahové krytiny Harrazit, térový olej, krytinovou lepenku a další podobné výrobky. Např. v roce 1925 dosáhla produkce dehtových výrobků 500 vagonů zatímco výroba krycích hmot přestavovala 1.500 vagonů zboží ročně.

Společnost se dále rozrůstala a v roce 1931 zakoupila v Moravské Ostravě firmu Továrna na asbestolit, spol. s r. o. založenou v roce 1913 s kapitálem 300.000 K. Továrna zaměstnávala 90-100 dělníků. Poté byla společnost sloučena s Eternitasem fúzí výměnou 1 podílu na 400 Kč za jednu akcii po 400 Kč.

Nedošlo však k vydání nových akcií. Záhad okolo kapitálu firmy Eternitas je víc. U této společnosti existují dvě emise označené jako série I. a II. s datem vydání 1. července 1921 a 1. července 1922. První série byla vydána na základní kapitál 2.500.000 Kč t.j.v počtu 6.250 kusů. Tento kapitál je také všude uváděn až do roku 1945 a to beze změny.

Přesto existuje II. série vydaná o rok později. Prameny uvádí v roce 1923 kapitál 5.000.000 Kč rozdělený na 12.500 akcií. Zní tedy logicky, že by II. série byla zvýšením kapitálu se stejným počtem akcií jako I. série z roku 1921.

Hlavička z dopisního papíru firmy s pohledem na továrnu v roce 1933.

Vyšší kapitál již později není uváděn, ale nikde není uveden ani údaj o případném snížení kapitálu. Prozatím se mi nepodařilo dohledat archivní údaje o firmě a tak krom možnosti chybných záznamů v ročenkách připadá do úvahy ještě jedna možnost. Že se jedná o připravovanou, ale nikdy nevydanou emisi. Pro tuto teorii existuje ještě jeden důkaz. Vydané, tzv. živé akcie jsou občas seřiznuté o zadní díl pláště což se dělávalo především pro snížení objemu uschovávaných papírů v bankovních trezorech. Doposud jsem takové oříznutí zaznamenal pouze na akciích I. emise, ale II. emise se vyskytuje vždy zcela kompletní a navíc bez kuponů, které pravděpodobně byly zničeny, pokud nebyla akcie vydána do oběhu. Tato otázka bude jistě v budoucnu objasněna, pokud se podaří prostudovat firemní spis nebo přinejmenším úplný rejstříkový záznam.

V pozdějších letech se začal technicky upravovat, zejména po zjištění zdravotních rizik z azbestu. Odstraňování azbestu z veškerých budov bylo jedním z hlavních témat našeho stavebního průmyslu i tisku 90. let a např. budova Československého rozhlasu na Pankráci byla jednou z největších zakázek tohoto druhu. Střešní krytiny na řadě domků již tak rychle nemizí, protože i po desítkách let je eternit kvalitní střešní krytinou. Dnešní výroba je však na zcela jiném výrobním základě a splňuje moderní zdravotní požadavky. Rovněž tak i škála odstínů a variabilita použitelnosti se značně rozšířila. Můžeme si tak říci, že Ludwig Hatschek po sobě zanechal trvanlivé a opravdu věčné dílo, které prozíravě a až vizionářsky nazval Eternit.

Rudolf Píša

Společnost Eternitas pak prošla vývojem jako řada jiných firem u nás. Během druhé světové války, byl azbest považován za strategickou surovinu. Eternitové výrobky tak byly vyráběny omezeně nebo byla výroba zcela zastavena a továrna musela přejít na jinou výrobu. Náhražkou se pro firmu stala kamenouhelná dehtová smola a dřevocement. V roce 1945 byla společnost jako důležitý podnik vyrábějící osinkovo-cementové zboží znárodněna a začleněna do Eternitových závodů, národního podniku Praha. Tak byl začleněn kromě závodu v Častolovicích a Ostravě i podnik společnosti Eternitwerke Hatschek & Comp. tedy Eternitové závody Hatschek a spol. v Šumperku a Eternitové závody Wildmann, Hatschek a spol. v Olomouci a Berouně. První podnik byl založen na našem území po roce 1920. Berounská továrna byla původně společností Eternitové závody společnost s ručením omezeným a ke změně došlo po roce 1939.

Po počátečním znárodnění byly v dalším řízení majetkové podstaty obou firem konfiskovány jako nepřátelský majetek.

V Rakousku byla 9. září 1945 obnovena poválečná výroba a společnost navázala na předválečnou prosperitu vyšším výkonem výrobních závodů a zvětšující se kapacitou.

Použitá literatura z knihovny MCP:

Ročenky Industrie Compass a Financial Jahrbuch 1901-1944

Josef Kašpar: Pražské burzovní papíry, ročníky 1924-1941

Znárodněný průmysl v Československu, roč. I., 1947

Reklamní materiály firmy Eternitas, 1923, nezařazený exponát MCP

Obrazový materiál: Fotografie na 2. straně - Eternitwerke Ludwig Hatschek AG.

Veškeré exponáty pocházejí ze sbírek Muzea cenných papírů.

Pro článek Eternit použity exponáty: A1277 – akcie I. emise A1277, A0134 - akcie II. emise, AA00911 - detail hlavičky 1933, T5214 - detail reklamního štítu.

Na titulní straně použita fotografie Antonína Švehly (nezařazený exponát), pohlednice Švehlova statku v Hostviřích - T1974.

STATISTIKA

K cenným papírům patří i trochu suché statistiky, která je přesto velmi důležitá. Dnešní statistický přehled se bude věnovat hlavní sbírce, t.j. sbírce Československých cenných papírů. Ke dni 31. března 2010 eviduje sbírka A celkem 2.058 exponátů a sbírka B celkem 742 exponátů. Celkový počet je tedy 2.800 doposud známých, resp. znovu objevených papírů. Je tedy příležitost při tomto počtu trochu vyhodnotit stávající papíry.

Rozvrh druhů	počet	%	Formáty	počet	%	Datum tisku	počet	%
Akcie	1 963	70,11	A3 a větší	2 240	80,00	do roku 1870	80	2,86
Dluhopisy	528	18,86	A4 a menší	560	20,00	1871-1900	393	14,04
Podíly	309	11,04				1901-1918	436	15,57
	2 800	100,00		2 800	100,00	1919-1938	1 433	51,18
						1939-1945	401	14,32
						po roce 1945	57	2,04
							2 800	100,00

Pro zajímavost je z celkového počtu 1.963 akcií 606 ks hromadných t.j. 30,87%. Z celkového počtu 2.800 kusů zaznamenaných papírů je to 21,64%.

Rozvrh druhů

Pokud se pozorně podíváme na důvody těchto čísel dá se snadno procentuální rozvržení odůvodnit. Počet akciových společností je obecně menší než celkový počet firem s.r.o. a družstev, kam se řadí podíly. Většina společností s.r.o. však nevydala podíly v efektivní podobě a šlo jen o smluvně zachycený obchodní podíl a naopak velká řada družstev vydala členské a podílní knížky, které se nepočítají do evidence sbírek A a B.

Rovněž tak výskyt dluhopisů se dá zdůvodnit jejich častým umořováním a po splacení dluhopisu jejich odevzdáním a zničením. Naproti tomu akcie je dlouhodobým nositelem majetku a proto je její platnost delší. Není výjimkou když ještě v roce 1945 platila akcie vydaná v roce 1870.

Rozdělení formátů

I tato statistika má své zdůvodnění. Normalizovaný formát papíru A4 byl u nás zaveden relativně pozdě a spíš je výsledkem let 1939-1945 kdy se vše řídilo německými normami. V Německu např. byl zaveden tento normalizovaný formát papíru již ve dvacátých letech a tak atypické formáty jsou produkovány přibližně do roku 1925. U nás, zejména u malých firem nebylo nikdy předepsáno jak má akcie vypadat. Předpisy se vztahovaly po roce 1939 zejména na papíry přijímané na burzách u nás a v Německu. Vysoké číslo je také dáno vysokým počtem papírů vydaných v letech 1918-1928, tedy v hlavní éře nostrifikace.

Výskyt podle stáří

Perioda časové osy nám rovněž ukazuje hlavní éru vydávání cenných papírů. Do roku 1870 je papírů obecně velmi málo, neboť rozvíjející se kapitalismus a industrializace byla ještě v plenkách. Musíme však a to nejen z těchto let, ale obecně brát v úvahu, že po roce 1874 zkrachovala celá řada podniků u kterých se do dnešních dnů zkrátka papíry nedochovaly a také docházelo v průběhu let k jejich výměně např. při změně zlatek na koruny, ale většinou opět při nostrifikaci. Zlatá éra tak opravdu u Československých papírů leží v letech 1919-1938. Výskyt v pozdějších letech je již opět méně častý. Jedním z důvodů je i to, že po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byla řada papírů vytištěna na nově znějící měnu s údaji zapominající na dobu Československa. V roce 1945 již většinou nedošlo k tisku nových akcií a všechny, resp. valná většina z nich byla uložena do povinné úschovy podle zákona č.95/1945 Sb. Všechny tyto papíry, které byly uloženy následně centrálně uloženy v Praze a Bratislavě jsou spravovány archivními institucemi.

No a výskyt papírů po roce 1945 není snad třeba ani příliš rozebírat. Po masivním znárodnění v roce 1945 a vývoji po roce 1948 je celkem nasnadě, že cenné papíry jako nástroj kapitalismu nebyly na pořadu dne. I přesto se papíry vyskytují, většinou v podobě dluhopisů či podílů, ale existují i světlé výjimky výskytu akcií.

Místopisné určení

Jak je známo, emise cenných papírů je vždy dána oficiálním sídlem společnosti. A tak přestože rozsáhlý komplex Škodových závodů leží v Plzni, sídlo firmy bylo v Praze, kde byla emitována i většina akcií. Podobně řada firem do roku 1918 sídlila ve Vídni, přestože s tímto městem neměla nic dalšího společného. Vídeň a Praha však byly hlavními sídelními městy a tak zde měla sídlo celá řada institucí i firem, které byly významnými podniky ve svém oboru. Nutnost reprezentace k získání důležitých zakázek vždy vedla k podobným krokům a tak nepřekvapí níže uvedené zastoupení měst.

Praha	1229	43,89%	Budapešť	38	1,36%	Č. Budějovice	19	0,68%
Brno	150	5,36%	Košice	35	1,25%	Turč. Sv. Martin	19	0,68%
Vídeň	131	4,68%	Kolín	32	1,14%	Prostějov	18	0,64%
Bratislava	114	4,07%	Ústí nad Labem	28	1,00%	Pardubice	17	0,61%
Plzeň	43	1,54%	Teplice	27	0,96%	Karlovy Vary	15	0,54%
Ostrava	40	1,43%	Trnava	20	0,71%	Ostatní	810	28,93%

Každým dnem se objevují nové a nové kusy, které doposud byly evidovány nebo o leží v archivech a záleží jen na okamžiku, kdy se dostanou na denní světlo a budeme moci je zařadit do evidence. Jistě se také následně změní i tato statistika, ale nepředpokládám, že by nějakým zásadním vlivem změnila výše uvedená čísla. Dojde jen k jejich zpřesnění.

Na základě výsledků dosavadního pátrání po nových papírech se dá usoudit, že by se mohlo objevit tak ještě okolo tisícovky nových papírů, resp., že by celkový počet dochovaných druhů neměl přesáhnout počet 4.000 kusů. Dnes tedy máme podchyceno 70% procent toho co pravděpodobně doposud existuje. Reálně však z toho co se v posledních třiceti letech dostalo do rukou sběratelům evidujeme 98% těchto papírů. Ony dvě procenta jsou dány nepodchycením kopie v dřívějších letech, kdy se od té doby takový papír třeba nevyskytl. Soustředění uvedeného počtu 2.800 kusů představuje intenzivní práci téměř dvacetilet kdy jde o kombinaci náhody, štěstí, hledání i nečekaných překvapení. Koneckonců, právě to, že je stále co objevovat, dělá celou naši práci o to zajímavější a snad trochu pomůžeme dalším sběratelům v cestě.

NOVINKY

Někdy je objevení nového kusu dílem náhody. Nedávno se nám dostal do sbírek podílní list Moravské vinařské obchodní společnosti s omezeným ručením v Brně vydaný 14. února 1919 na 500 korun jako II. emise. Na první pohled i podle popisu se jednalo o stejný kus, který byl již dříve evidován a tak došlo na fyzické porovnání stavu obou kusů s tím, že by ve sbírkách zůstal lépe zachovaný kus. Při porovnání obou kusů však bylo náhle jasno. Ponecháme si kusy oba a to dokonce jako dva samostatně evidované exponáty.

Po detailním ohledání bylo objeveno několik rozdílů a zároveň to vyvolalo nové otázky proč došlo k těmto rozdílným tiskům. Přestože jsou oba kusy na první pohled téměř stejné, byl první rozdíl objeven záhy. Šlo o signaturu tiskárny. Prvním kusy není uvedena, na druhém (novém) je podepsána tiskárna Lit. Bilík a spol. Brno.

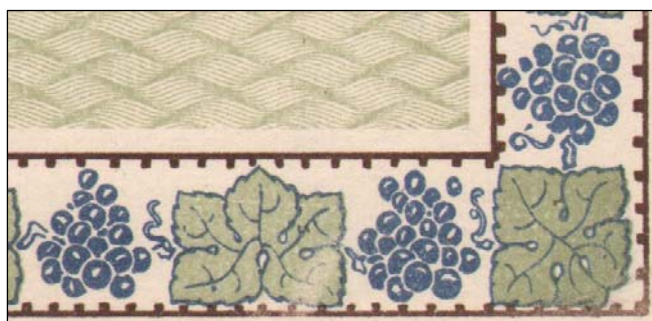
A0784, bez signatury, tisk asi 1919-1920

A2031, se signaturou Lit. Bilík a spol. Brno, tisk asi 1919-1920

Za normálních okolností by se dalo uvažovat, že vznikla tato anomálie při výrobě, kdy se tisk zakázky prováděl z více tiskových desek na jeden arch a tak např. při dvojproudu jedna tisková plotna nesla signaturu a na druhé vypadla nebo jinou chybou byla vynechána.

Toto vysvětlení však není možné a dokonce je téměř pravděpodobné, že tisk obou podílů byl prováděn v jiné tiskárně. Pozorným studiem detailů se dá zjistit zjevná rozdílnost kresebných detailů a tak lze usuzovat, že přes určitý grafický návrh, který sloužil za podklad byl každý podíl zpracován jiným pracovníkem (grafikem v tiskárně nebo litografem připravující sazbu a tisk), což by za normálních okolností a zvyklostí nevzniklo v jedné tiskárně. Navíc datum emise je sice shodné, ale zřejmě došlo i k časovým rozdílům v řádu týdnů až měsíců a za takových okolností by tiskárna při opakování emise použila zachované podklady a nebo by je fotograficky přenesla. Rozdílnost tiskových desek musí tak být dána i profesní etikou nezneužít podklady konkurence a proto druhá tiskárna v pořadí (s největší pravděpodobností Bilík a spol.) si vyrobila svoje podklady podle návrhu dodaného zákazníkem.

Při zachování stejné výšeče je též patrná změna velikosti. Je zcela zřejmá i změna kreseb hroznů i vinných listů, stejně tak i rozmezí hnědých výstupků v rámečku. U prvního typu je počet hustější, ale pravidelný. U druhého typu je počet výstupků menší a na vnějším okraji jsou zřetelně větší než na vnitřním okraji. Přitom průmyslově vyrobený podtisk je velikostí shodný.

Detail série prvního kusu. Zde je patrná úprava I. na II.

Detail série druhého kusu. Úprava I. je na stejné desce.

Zaujme i úprava sérií. První kus vychází z tiskové desky I. série a je zřetelně upraven tak, že modrá série je upravena tiskovou deskou s černou barvou, kterou byl tištěn i část textu. Oproti tomu druhá série je tištěna z jedné desky hnědou barvou, ale úprava retuše I. na II. je stále patrná. V detailu je opět vidět jiné použití výstupků v rámečku, i jiné tvary spirály nad sérií stejně tak i jiné šrafování plochy pod ručně doplňovaným číslem.

V neposlední řadě je podstatný celkový formát tiskového obrazu. Formát papíru nelze považovat za vodičko, protože použitím ručního papíru s nepravidelným okrajem bylo následně řešeno rozřezání tiskového archu tak, že docházelo k různým disproporcím formátů.

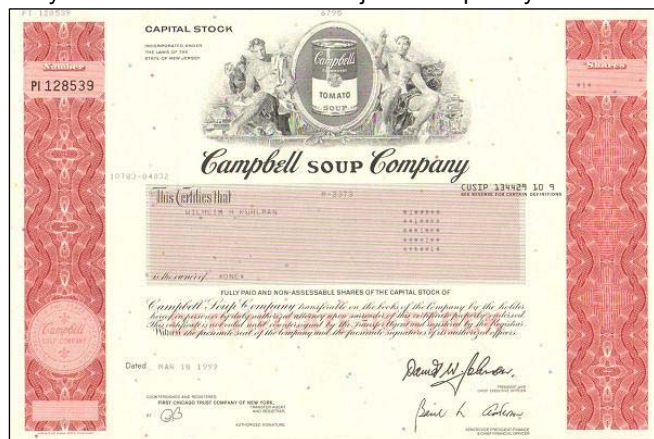
Nasadě je tedy otázka, kolik mohlo být takových dotisků realizováno a kolik variant tohoto podílu se může ještě v budoucnu objevit. Vzhledem k nepříliš rozšířenému vyskytu tohoto papíru se asi nikdy nedopátráme uspokojivé otázky. Jak je vidět, někdy se jedná opravdu o detaily téměř milimetrové.

Obchodní firma Moravská vinařská obchodní společnost s omezeným ručením v Brně byla společností zapsanou v rejstříku C a to od roku 1918 kdy vznikla až do svého zániku v roce 1942 kdy skončila její likvidace. Jelikož se společnost nevěnovala pouze obchodu, ale i zpracování ovoce a hroznů a především vinařství je na první pohled těžké určit pod jaký obor by měla být firma jednoznačně zařazena. Patří spíše pod obchod, což vyplývá z jejího názvu? Nebo patří pod potravinářský průmysl, když se zabývala zpracováním ovoce a hroznů nebo dokonce pod tzv. zemědělský a zpracovatelský průmysl? A nebo jí lze považovat více za průmysl lihovarský a kvasný. Aktuálně příliš otázek, prozatím bez odpovědi. Uspokojivá odpověď se dá nalézt v Moravském zemském archivu v Brně. Zde je uložen rejstříkový spis této firmy, ten byl již objednan k dalšímu našemu studiu firemní historie a tak po jeho prostudování můžeme v některém z dalších věstníků pokračovat s konkrétními výsledky. Zcela jistě však bude v budoucnu při zpracování dalších dílů katalogů cenných papírů firma správně zařazena a možná se objeví mezitím i další verze podílů. Pravdou zůstává, že podobných firem a jednotlivých historií čeká na zpracování u několika tisíců firem, které budou postupně zpracovány.

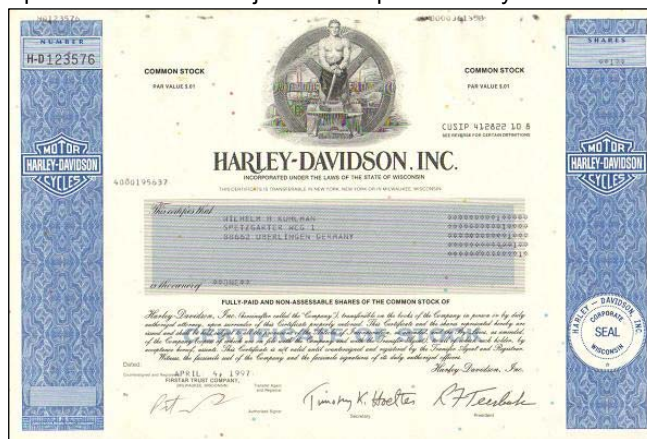
SBÍRKA AMERICKÝCH PAPÍRŮ

Doplňování probíhá průběžně ve všech sbírkách, ale jejich zpracování, evidence a následná digitalizace vzniká vždy v určitých etapách. Nedávno došlo ke zpracování sbírek prvních dvou sbírek (A, B) a nyní prochází stejnou úpravou i sbírka Y tedy cenné papíry USA. Tato sbírka byla naposledy revidována v říjnu 2007 kdy bylo ve sbírce 1.567 exponátů. Od té doby nebyly exponáty do sbírky zapsány, přestože se jejich získávání nezastavilo. Proto došlo počátkem letošního roku k inventarizaci a v dubnu 2010 byla dokončena jejich aktualizace. Společně s touto aktualizací probíhá i postupné skenování exponátů tak, aby v letošním roce byla sbírka, jako jiné, zcela digitalizována a případné nové kusy byly jen průběžně a snadněji doplňovány.

Dokončená aktualizace posunula počet exponátů v této sbírce na 2.369 kusů t.j. o víc než 51,18% oproti původnímu stavu. Aktuálně má sbírka digitalizovaných 1.001 exponátů t.j. 42,25% a tak je větší kus práce ještě před námi. Z těch 802 nových kusů uvádíme některé zajímavé exponáty a o dalších se průběžně dozvíte tak jak budou zpracovávány.

Y1962 – Campbell Soup Company, akcie vydaná 18. března 1999

Y2034 – Harley-Davidson, Inc, akcie vydaná 4. dubna 1997

Firma Campbell Soup Company se stala světově proslavenou až díky obrazům Andy Warhola, ale to je dnešek. Základ firmy vznikl kolem roku 1878 kdy chemik dr. John T. Dorrance vynalezl způsob výroby kondensované polévky. Následná cesta červené plechovky po světě začala. Využití této stravy pro armádu byla v době obou světových válek podstatná a tak není divu, že v roce 1968 vznikl film Dobrý den paní Campbellová (Buona Sera, Mrs. Campbell), který natočil v hlavní roli s Gino Lollobrigidou režisér Melvil Frank.

Firma Harley-Davidson, Inc. je o něco mladší. Vznikla 17. září 1907 spojením firem Williama S. Harleje a Artura Davidsona. Světová ikona motorkářů vyrobila od té doby nespočet strojů a již desítky let je tvůrcem životního stylu. Mnohé staré i moderní stroje brázdí s hrdými majiteli i české silnice. Obě firmy jsou natolik slavné, že si zaslouží samostatný článek v některém z budoucích vydání muzejního věstníku.

Dokumentační akciová společnost, vznikla 7. 10. 1998 především pro podporu a rozšiřování ceninové tvorby, tisku cenin a jejich dokumentaci. Hlavní činností je tisk akcií, dluhopisů, losů, poukázek a jiných cenin včetně přípravy grafických návrhů, tvorby nových designů a nových ochranných prvků. Součástí práce na ceninách všech druhů je jejich archivace a výzkum pro další vývoj ochrany. Proto je společnost rozdělena na tři divize, z nichž prvou jsme již představili, zabývá se hlavní činností.

Na výrobní divizi navazuje divize VÚROC - Výzkumný ústav rozvoje ochrany cenin vznikla z rozhodnutí valné hromady dnem 1. ledna 2003 a zabývá se tvorbou nových ochranných prvků použitelných na ceninách. Provádí výzkum použitelnosti stávajících ochranných prvků a jejich expertizu, pomůže při odhalování padělků a dalším zdokonalování ochrany. Zajišťuje odborná školení pracovníků přicházejících do styku s ceninami.

S oblastí tvorby a tisku cenin souvisí příprava změn u akciových společností, které souvisejí s přeměnou podoby akcií ze zaknihované na listinnou včetně veškerých potřebných dokumentů. Proto byla vedle společnosti Dokumentační a. s. založena v roce 2001 DAS CONSULTING s. r. o., která se na tyto akce specializuje a navazuje na přeměny podob, kterou majoritní společník firmy provádí již od roku 1996, kdy došlo k první přeměně akcií ze zaknihované na listinnou v ČR za jeho účasti.

Třetí divizí je Muzeum cenných papírů. Tato část vznikla 1. července 2000 po dlouhých přípravách. Jejím úkolem je založit samostatnou expozici výroby a vývoje cenin u nás i v zahraničí prostřednictvím stálé výstavy. Společnost dále propaguje tisk cenin a historii podnikání, připravuje sborníky i odborné publikace. Všeobecné povědomí o této divizi doprovází příležitostné výstavy nebo zapůjčování vzorků k jejich další reprodukci. V roce 2006 bylo rozhodnuto o výstavbě vlastní muzejní budovy Muzea cenných papírů v Praze. Za tímto účelem byl 25. června 2008 založen samostatný nadační fond, který postupně převezme aktivity této divize.

Dokumentační akciová společnost byla založena v roce 1998 a letos slaví své 10. výročí na trhu. Za tu dobu vyrobila pro stovky klientů víc než 3.660.000 kusů cenných papírů ve jmenovité hodnotě víc než 80 miliard Kč a to nejen pro české firmy, ale např. pro Slovensko, Švýcarsko a další státy v Evropě a střední Americe.

DOKUMENTAČNÍ a. s.
Pod vilami 13, 140 00 Praha 4 - Nusle
Tel: 241 740 079, Fax: 241 744 015
Mobil: 603 545 901
E-mail: das-mcp@volny.cz
www.das-mcp.cz

369 00 00 369 / 0800

NADAČNÍ KONTO

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a. s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.